

Nagrajenec Damjan Ovsec (levo) s profesorjem Slavkom Kremenškom.
Foto: Savo Nedeljkov, Metlika, 9. 11. 2007

Iztoka Illica (levo) smo po kosilu presenetili z rojstnodnevno torto.
Foto: Savo Nedeljkov, Črnomelj, 9. 11. 2007

DALEČ JE ŽE MURKOVANJE ALI SPOMINI NA LANSKO LETO

Profesionalni etnološki srenji, ki prebira strokovne članke v *Glasniku*, podkrepjene s preverljivimi citati, in si s tem nabira nova spoznanja, naj bo položeno na srce, da so te vrstice iz t. i. drugega vica. Avtorica bo skušala dogodke prikazati v spominski verziji, kakor jih je doživela sama, a so ji pri tem brez dvoma pomagali tudi soudeleženci.

Morda se tega niso niti zavedali. A predstavljate si, kako smo obračali svoje besede in pripombe, kako smo se pogovarjali, kritizirali, občudovali, jedli in pili in bili deležni vsakršnih dobrot gostiteljev, pa se takrat tega nihče ni pošteno zavedal ali pa zapomnil.

Uradna zabeležka o svečani podelitvi Murkove nagrade, priznanja in listine je bila promptly objavljena v prejšnjem *Glasniku*. Tako je bilo zadoščeno uradni zahtevi po informacijah, predvsem pa nagrajencem, ki so tako poleg vročenih osebnih listin vedeli, da je o njihovih uspehih obveščena še druga javnost, ne samo polna dvorana v metliškem muzeju, kjer se je podelitev dogajala.

Začetek, nadaljevanje, predvsem pa ozadje te končne svečanosti so se odvijali približno takole: Slovensko etnološko društvo in Komisija za podeljevanje Murkove nagrade, Murkovega priznanja in Murkove listine za dosežke v etnologiji sta vljudno povabila občinstvo, naj se v petek, 9. novembra 2007 udeleži podelitve, ki naj bi se odvila v Belokranjskem muzeju v Metliki. Murkovo občinstvo, ki je včasih bolj, včasih pa manj številčno, se med seboj bolj ali manj dobro pozna. Zato je moralo biti najprej zadoščeno radovednosti, kdo je kdo od nagrajencev, skrivnostno vabilo pa je bilo dekodirano najbrž že ob tiskanju, kajti kdo drug, če ne etnologi, najbolj poznamo, kako se širi ustno izročilo!

Kot je znano, je večina etnologov (in njim podobnih) najbolj razpoloženi in prijazni ob zgodnjih jutranjih urah. Zato ni

bilo ne konca ne kraja veselih pozdravov in poljubov prijateljstva ob srečanju ob pol osmih, ko smo se pred muzejem v Ljubljani vkrcavali v avtobus.

Bil je prostoren in ker nas ni bilo za celo vojsko, ni bilo treba odrivati prijateljev zaradi boljšega sedeža. Vreme je bilo bolj za deževnike, a Zora Slivnikova nas je poskušala oplahnuti odnotraj, kar ji je pri nekaterih uspelo, pri vseh pa ne, kar kaže, da so se etnologi od jugoslovanskih časov zelo spremenili. To ne pomeni alkoholizma, ampak popuščanje kolektivnega duha.

V sprednjem delu sta sedela tudi dva nova društvena člana, pošteni duši, posebno eden je bil poln ljudskih modrosti. In bolj ko je Zora ponujala mamljive hlape svoje stekleničke, bolj nas je zabaval gospod, ki je pripovedoval zgodbe o svojih zbirkah, zraven pa razdiral še duhovite šale, kar nas je spremljalo vse do Novega mesta, še posebno, ko se je dokopal do mikrofona.

Dež nas je močil po klancu navzgor mimo proštije do muzeja, a s sprejemom kolegov smo bili bogato poplačani. Za tiste, ki še niso obiskali razstave, je bila zelo zanimiva predstavitev lutkarstva na dolenskem območju, ki se ga je lotila Ivica Križ. Mnogo premalo se kolegi poznamo med seboj, tudi obiskujemo, pa čeprav je Slovenija tako majhna, da jo lahko prevoziš z avtom od meje do meje brez uporabe toaleta (cit. po Desi Muck). Res pa je veliko muzejev in zbirk. Naj bo poudarjeno, da je Ivica tako delovna, da bi Slovensko etnološko društvo mirne duše lahko vsako leto organiziralo svojo rajžo na njeno razstavo, pa nič hudega ne bi bilo, če bi si vsak prebral še katalog. Vedno sem bila nekako nevoščljiva, kako je novomeškemu muzejcem v vsakršnih časih, debelih in suhih, uspelo izdati toliko izjemno lepo opremljenih katalogov. Da o vsebini seveda ne govorim.

* Tanja Tomažič, prof. umetn. zgod. in univ. dipl. etnol., muzejska svetovalka v pokoju, 1000 Ljubljana, Celovška 136. E-naslov: taja.tomazic@gmail.com

In če se ne motim, so nam Novomeščani postregli s kavico in sladkarijami, med piškoti so se košatili obilni krofi, vsi pocukrani. Ne vem, če je bilo kaj dam in gospodov, ki bi se jih branili zaradi sladkorja, mislim, da ne, saj se spomnim, kako smo se lepo nasmihali eden drugemu z belimi brki okrog ust. In po poti navzdol je šlo lažje, dež nas je zapuščal in nadaljevali smo pot proti Črnomlju. Pa nismo vedeli, kam se podajamo. Zvezda dogodka, mag. Marjetka Balkovec Debevec, nas je spravila v črnomaljsko cerkev, kjer nas je sprva res čakala prisrčna dobrodošlica. V sveže obnovljeni cerkvi Sv. Duha z ohranjenimi rebri v prezbiteriju in z nekaj še starejšega mozaika so nam za dobrodošlico ponudili belokranjsko pogačo. Potem smo radovedno posedli po klopeh. Mladi zgodovinar Janez Weiss nam je pripovedoval o zgodovini cerkve, nato pa je nastopila Marjetka, ki je predstavila svoje magistrsko delo: V Črnomlju od nekdaj bili so veseli ...

Poslušalci smo se znašli v navzkrižnem ognju: bolj ko se je predavateljica vživljala v svoj predmet, bolj ko nam je predvajala veselice in plesne zabave med črnomaljskimi meščani, bolj je pritiskal mraz. No, morda se tega sploh nihče ne bo več spomnil, ostal pa nam je občutek veselih Črnomaljcev, katerih geni se pretakajo v vseh naših belokranjskih kolegih! Spoštovani profesor K., Marjetkin mentor, je bil nad delom zelo navdušen in kot se je izkazalo, to navdušenje ni bilo zaman.

Sprehod, ki je udeležence vodil po starem črnomaljskem jedru in za katerega sta se zelo trudili kolegici Anita Matkovič in Marjetka Balkovec Debevec, si je avtorica pričujočega prispevka bolj slabo zapomnila. Zato predlaga bralcu, da si prebere nekaj stavkov med vrsticami, kolikor je pač še živ njegov osebni spomin.

Zbrana družba, ki je zmrznjeno doživela novembrski Črnomelj, je končno prišla na svoje v gostilni Müller. Dva dni je manjkalo do martinovega, kar ni motilo velikega duha etnologov. Sedli smo za bogato mizo. In pri Müllerju so se zares izkazali. Menim, da se vsi še dobro spomnimo, kaj vse se je prikazovalo na mizah: na velikih pladnjih so nosili Santoninove pojedine. Malo govedine, malo svinine, pečeno in praženo, pohano in kuhano, puran, mlinci in vijoličasto zelje, štruklji sirovi in ajdovi, pečen in pražen krompir, kuhana zelenjava v mavričnih barvah (kar je bržkone dokazovalo, da je bila zmrznjena), a kot rečeno, malenkosti niso motile zbrane družbe. Čudno, a tudi intelektualcem sta zbranost pričarali že goveja in gobova juha, saj se je v trenutku muzike, ki jo je

sprožilo udarjanje žlic ob krožnik, po mizi razprostrl blagodejen mir, ki ga je prekinjala le sem pa tja kakšna mila prošnja po kruhu ali soli. Bili smo res umirjena, nekomplcirana srenja in pogovori so se začeli spet, a s polnimi želodci malce počasneje, po desertu.

Gospoda Iliča pa je ob koncu čakala še rojstnodnevna torta, presenečenje, ki ga je ljubeznivo delil z zbrano družbo. Sledilo je nazdravljanje, nekateri, ki so ga pili prej in prehitro, so dvignili prazne kozarce. A nič ne de, Vsenajboljše! je donelo iz mogočnih grl.

Kolega Damjan Ovsec, ki je bil glavni slavljeneec, Murkov nagrajeneec, kar je bilo vsem znano, je slavo že od jutra kar dobro prenašal. Pocukral se je v Novem mestu, namrazil v cerkvi v Črnomlju, najedel pri Müllerju, in zdaj ga je čakala samo še ena stopnička, da stopi med posvečene. V Belokranjskem muzeju v Metliki nas je pričakala posadka muzeja pod vodstvom Andreje Brancelj Bednaršek. Slavnost je bila povezana z govori in glasbo in končno je kolega Damjan držal v roki svojo nagrado. In to nagrado, ki je bila trdo prigarana. Državni uradniki, kar smo bili in večina so še vedno muzejski kustosi, se namreč težko postavljamo na mesto samostojnega delavca v kulturi, kar je doletelo Damjana. A kar je res, je res: kdo nam jamči, da bi toliko napisal, če bi sedel na gorkem državnem stolčku? Naj mu bo še enkrat iskreno čestitano tudi v tem pisanju, ki skuša pobirati drugačene skušnje in spomine z njegovega, in samo njegovega! murkovanja.

Ni je dežele, ki bi bila tako gostoljubna, kot je Bela krajina, in ni ga muzeja, ki bi bil tako prijazen kot je metliški, in ne kustosov, ki so bili tako ljubeznivi z utrujenimi kolegi. Tik pred prireditvijo je malce stisnilo tudi Damjana: od silne nervoze se mu je na čelu naredil majhen pubertetniški mozoljček. Avtorica tega zapisa mu je pomagala z odličnim mejkapom in ob njegovem zahvalnem govoru je zasijalo njegovo čelo v svežem mladostnem veselju.

Muzejska klet, kamor so nas zvabili po prireditvi in ogledu zbirk – ali pa je bilo obratno? – nam je ponujala razkošje belokranjske gastronomske in enološke prefinjenosti. Vedeli smo, da se murkovanje približuje h kraju, in smo se veselili in napivali in si trkali s kozarci. In je profesorja nekdo butnil v komolec, da je razbil kozarec. »Joj,« je rekla Alenka, ki je stala zraven, pa ni bilo nič hudega. »Za srečo!« smo rekli in se počasi spravili iz kleti. Kajti murkovanja je moralo biti enkrat konec. Zato, da se bo drugo leto spet.